

Oponentský posudek na bakalářskou práci Jakuba Rajdla „Vztah vládce a zákona v Platónových dialozích *Ústava a Zákony*.“

Vypracoval: doc. Hynek Bartoš, PhD.

Student se ve své práci zaměřuje na vztah vládce a zákonů v Platónových textech *Ústava a Zákony*. V úvodu práce (resp. v abstraktu) si klade otázku, kdo je vládcem, zda je podřízený zákonům a zda je může měnit. V průběhu práce dochází k zjištění, že „v obou dialozích je jediným možným legitimním vládcem rozum“ (s. 44), přičemž v *Ústavě* je rozum zastoupen filosofy, zatímco v *Zákonech* je vtělen v konkrétní zákony.

Práce je z formálního pohledu povedená, je napsaná kultivovaným jazykem, překlepů a pravopisných chyb se dopouští jen výjimečně. Student kromě Platónových textů bere v úvahu i některé současné výklady tématu, na primární i sekundární literaturu vhodně (a formálně správně) odkazuje.

K obsahové stránce práce mám několik výhrad a poznámek. Zaprvé, ve výkladu Platónových *Zákonů* a v jejich následném srovnání s *Ústavou* mi chybí zohlednění klíčové pasáže 683b-702a, tzv. druhé úvahy o zákonodárství, ve které Athénský host srovnává tři historická království (Argos, Messénu a Spartu) a ukazuje, že nejdéle z nich vydržela Sparta a že důvodem je její specifická ústava, která kombinuje prvky monarchie s jinými politickými systémy. Z toho je vyvozen závěr, který předchází celé diskusi o zákonech v Magnésii (693d-e): „jsou jakoby dvě jakési matky ústav (tj. monarchie a demokracie)... z nich mají původ ostatní... jsou z těchto různě smíšený. Tu pak je třeba a nutné vzít něco z nich obou, má-li být svoboda a družnost spolu s moudrostí.“ Následně Athénský host ilustruje na příkladu Perské říše a Athén, že přílišná nesvoboda v autoritářském systému je stejně škodlivá jako přílišná svoboda v nespoutané demokracii a že je třeba hledat správnou míru mezi těmito protiklady. „Zákonodárce má při své činnosti hledět na tři věci, totiž aby obec, pro kterou se dávají zákony, byla svobodná, uvnitř družná a aby v ní byl rozum“ (701d). Student i bez ohledu na tyto pasáže dochází ke zjištění, že v Magnésii – na rozdíl od ideální obce v *Ústavě* – probíhají volby a losování, je zde ctěna osobní svoboda, tolerance a vzájemná družnost, což jsou základní znaky antické demokracie. Nicméně nereflektuje, že jde o záměr vyplývající z Platónovy teorie smíšené ústavy. Zatímco v *Ústavě* je demokracie hodnocena jako druhé nejhorší možné zřízení, v *Zákonech* jsou všechny ústavy (včetně té navrhované pro Magnésii) smíšené z demokratických a monarchistických prvků. Podobně je tomu se studentovým zjištěním, že v Magnésii je často jedna státní instituce kontrolována jinou institucí (str. 41), což je opět záměr vycházející z principu omezování absolutní moci ve smíšených ústavách.

Zadruhé, nabízené vysvětlení rozdílů mezi přístupy k vládě a zákonům, totiž že *Ústava* představuje projekt ideální obce, zatímco *Zákony* navrhuji zákony pro konkrétní reálnou obec, je podle mého názoru nedostatečné. Když student tvrdí, že v *Zákonech* jde o obec „co nejlepší pro život lidí, nejedná se o obec ideální“, paradoxně tím implikuje, že život lidí v ideální obci není ten nejlepší. Jak to? V jakém smyslu není ideální obec „co nejlepší pro život lidí“. Student předpokládá, že ideální obec a realistická obec mají vypadat jinak, ale nevysvětluje, v čem se mají lišit a proč.

Dále, student opakovaně (str. 9-10 a 39) uvádí domněnku, že v *Ústavě* dochází k diskusi o ideální obci proto, aby na této diskusi bylo lépe poznat, co je to spravedlnost. Jde tedy pouze o „myšlenkový experiment“ (str. 39), který nemá za cíl poznání ideální obce a nemá politické ambice. Taková interpretace podle mého názoru silně podceňuje význam celé diskuse o ideální obci. Navíc se nabízí otázka, zda je vůbec možné a vhodné srovnávat výklad v *Zákonech* s výkladem v *Ústavě* a zda by nebylo vhodnější nahlédnout do jiných Platónových textů pojednávajících o reálné politice a reálných ústavách, např. do dialogu *Politikos*.

A v neposlední řadě postrádám v práci diskusi o dvou druzích spravedlnosti, geometrické a aritmetické, které reprezentují rozdíl mezi aristokracií/oligarchií a demokracií a které jsou pouze letmo zmíněné v jedné větě na str. 24 (zjevně převzaté z referované sekundární literatury).

I přes zmíněné výhrady, které nabízím především k diskusi během obhajoby, práci hodnotím jako velmi dobrou, tedy známkou 2.